

Yabancı Dil Eğitiminde Fabl

Yrd.Doç.Dr.Munise Yıldırım
Çukurova Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Alman Dili Eğitimi ABD

Yasemin Daranecik
Çukurova Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Alman Dili Eğitimi ABD

ÖZET:

Yabancı dil eğitimi veren Ana Bilim Dallarındaki derslerde, değişik edebi metin türleri irdelenmektedir. Buradaki birinci amaç edebi metin türlerini öğretirken ya da irdelerken türün özelliklerini ortaya çıkartmaktan çok, metnin anlaşılmasını sağlamaktır. Dili yeni öğrenen bir öğrencinin art anlamı yoğun olan bir edebi türü anlaması oldukça zordur. Türkiye’de genelde çocuk edebiyatına indirgenen ve hayvan masalları olarak bilinen Fabllar, aslında büyüklere yönelik yazılan ve art anlamı bulunup çıkarılması gereken bir türdür. Bu nedenle dili yeni öğrenen biri metni anlamada zorlanacağı için, farklı yöntemler uygulanarak bu sağlanmaya çalışılmaktadır. Bunun için birçok alternatif yöntem bulunmaktadır. Bunlardan birkaçı Sahnesel Yorumlama Yöntemi, Metne Üç Aşamalı Yaklaşım Yöntemi, Üretimsel Yabancı Dil olarak Almanca’da metin-resim kolaj çalışmasının fabl türü üzerinde uygulanması, diğeri Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalında yürütülen, kısa anlatı türleri dersinde fabl türünün özelliklerini öğretmek amaçlıdır. Öğrencilerle yapılan metin-resim kolaj çalışmalarında ne gibi olumlu ya da olumsuz yönlerin ortaya çıktığı saptanacaktır.

Bunun dışında yeri geldikçe Eylemsel ve Üretimsel Yazın Öğretim Yönteminin kendi içinde barındırdığı diğer alıştırmaya çeşitlerine de yer verilecek ve göndermede bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yazın, Eylemsel ve Üretimsel Yazın Öğretim Yöntemi, Yabancı Dil, Alıştırma çeşitleri.

ZUSAMENFASSUNG:

An den Fremdsprachenabteilungen werden verschiedene literarische Texte im Seminar interpretiert. Hier ist das Hauptziel nicht nur die Vermittlung der Besonderheiten der literarischen Gattungen, sondern auch das Verständniss bei den Studierenden zu erlangen. Für einen Studenten, der die Sprache neu erlernt, ist es schwierig die Hinterbedeutung des literarischen Textes herauszufinden.

Die Fabel, die in der Türkei meistens in die Kinderliteratur eingestuft und als Tiermärchen benannt wird, ist eigentlich eine Gattung, die für Erwachsene geschrieben worden ist und deren Hinterbedeutung für die Verständigung des Textes interpretiert werden muss.

Deswegen ist es für einen Fremdsprachenlerner schwierig diese zu verstehen. Um dem Fremdsprachenlerner die Fabel verständlich zu machen, muss man verschiedene didaktische Methoden anwenden. Dafür gibt es verschiedene "Alternative Methoden", wie z.B. Szenische Interpretation, Drei Ebenen der Textannäherung, Produktive Hermeneutik, Handlungs- und produktionsorientierter Literaturunterricht.

In diesem Artikel wird der Handlungs- und produktionsorientierter Literaturunterricht angewandt. Der Handlungs- und produktionsorientierte Literaturunterricht beinhaltet sehr verschiedene Übungstypen, die in einem Fremdsprachenunterricht leicht angewendet werden können, z.B. Parallel-, Gegen- und Zwischentexte schreiben, einen Text in einen Zeitungsartikel umwandeln, eine Figur der Handlung anklagen und verteidigen usw.

Hier wird die Text-Bild Collage in zwei Ebenen dargestellt. Erstens die Darstellung der Fabeltexte durch Text-Bild Collagen im Fach Deutsch als Fremdsprache. Zweitens die Erklärung der Besonderheiten der Fabel an der Deutschabteilung im Seminar 'Kurze Geschichten'.

An Hand dieser Fächer wird versucht die positiven und negativen Seiten der Text-Bild Collage darzustellen.

Schlüsselwörter: Literatur, Handlungs- und produktionsorientierter Literaturunterricht, Fremdsprache, Übungstypen.

Yazın metinlerinin yabancı dil eğitiminde kullanılıp kullanılmayacağı uzun yıllar boyunca tartışılmıştır. Ancak 90’lı yıllarda bu tartışmaya artık bir nokta koyulmuş ve yazın metinlerinin dili öğretmede, yeni kültürü tanıtmada, değişik yaşam ve düşünce tarzlarını göstermede vazgeçilmez öğelerden biri olduğu görülmüştür.

“Yazın, başka bir halkın penceresinden yabancıyı görmek, bu pencereden yabancıyı yaşam tarzına bir göz atmaktır. Komşunun ruhsal gerçekliğine kitabın penceresinden bakmak gerekli ve faydalıdır.”(Nayhauss, 2002)

Bu alımtıdan da anlaşıldığı gibi dili sadece soyut olarak öğrenmek yeterli değildir. Bir halkın kültürünü, kültür farklılığını, yaşayış tarzını bilmek, o halkın dilini gerçek anlamıyla öğrenmek demektir. Çünkü yazınsal metinler yazıldıkları dilin kültürünü ve toplumsal değerlerini taşırlar. Yabancı dil öğretiminin bir işlevi de öğretilen dilin yansıttığı kültürü ve toplumsal değerleri tanıtmak ve kültürler arası iletişimi sağlamaktır. (Kudat, 2007, 62)

Burada bir Almanın başına gelen bir olaya değinmek yerinde olur: Alman annesi ile

birlikte bir lokantaya gider orada yemek yerler sonra hesabı öderler ve kapıya doğru gittiklerinde bir garson elinde kolonya şişesi ile gelir, dökmek ister. Ancak, Alman bu kültürü tanımadığından, kolonyanın ne olduğunu bilmediğinden korkar ve hayır diyerek ellerini saklar. Annesi ise kızına bunu bir kitapta okuduğunu, bu kültürde yemekten sonra kolonya dökülmesinin bir gelenek olduğunu, korkmaması gerektiğini söyler.

Görüldüğü gibi kadın okuduğu bu bilgi sayesinde önceden bu kültür ile hiç karşılaşmamış olmasına rağmen yabancılık çekmemektedir.

Kısaca, yabancı dili yazınıyla, yazın türleriyle edebiyatçılarıyla birlikte tanımak gerekir. Dili, yeni öğrenen için elbette güncel edebiyat daha önem taşımaktadır, ancak geçmiş de bilinmek zorundadır. Çünkü geçmiş bir toplumun gelişim sürecini yansıtmakta bugününe nasıl geldiğini göstermektedir. Bu nedenle güncel edebiyatın yanı sıra günümüzde artık çok popüler olmayan bazı yazın türlerini de derste işlemekte fayda vardır. Bunlardan biri de fabl türüdür. Geçmişin yapısını olduğu gibi yansıtmakta günümüze aktarmaktadır.

Fabl yazın kavramı Türkçeye genelde masal olarak aktarılmaktadır. Aslında hemen burada yabancı dil eğitiminde yazın öğretimi başlamaktadır. Çünkü terimi doğru tanımlamak ve açıklamak gerekir. Fabl masal değildir. Onları birbirinden ayıran çok önemli özellikleri vardır. Burada öncelikle fabl teriminin tanımını vermek yerinde olacaktır.

Fabl çoğunlukla hayvanların (aynı zamanda bitkilerin de vs.) insan özelliklerine ve davranış şekillerine büründüğü, eğitici eğilimi olan, nesir ya da manzum olarak yazılan epik kısa anlatı türüdür. (Literatur Brockhaus, 1995, 133)

Tanımdan da anlaşıldığı gibi fabllarda hayvanlara, bitkilere, nesnelere insan özellikleri aktararak bir durum eleştirilmekte, durumun yanlışlığı ortaya konmaya çalışılmaktadır.

Sosyal sınıfların ezici olduğu efendilik-kölelik gibi dönemlerde, alt sınıfın hiçbir hakkının olmayışı 'fabl' yazın türünün

şekillenmesine neden olmuştur. Fabllarla ezilen insanlar üstü kapalı bir şekilde karşısındakini eleştirmişlerdir. Süreç içerisinde ise yazarlar fabl türünü dönemin aksayan yönlerini dile getirmek için kullanmışlardır. Bu özellik fabl ile masalı birbirinden ayırmaktadır. Çünkü masalarda güçlüyü eleştirme yoktur. Masallar zayıfın yanında yer alırlar. Mağdur durumda olan bir takım engelleri aştıktan sonra mutlu sona kavuşur. Oysaki, fabllarda güçlünün yaptığı yanlış gösterilir, ezilenin mağdurluğu gözler önüne serilir, ancak sonuç değişmez ezilen hala mağdurdur ve anlatı mutlu son ile bitmez. Kısaca, belli bir amaç doğrultusunda yazılmışlardır. (Yıldırım, 2001, 190)

Masalarda ya da hayvan masallarında da böyle bir amaç yoktur, hayvan masalları da diğer masal türleri gibi mutlu son ile bitmektedir. Yedi kuzucuk masalı buna tipik bir örnektir. (Bkz:Yıldırım, 2001, Masal ve Fabel Yazın Terimlerinin Karşılaştırılması, 322-325)

Bunun dışında fabl metinleri oldukça kısadır. Genellikle bir paragrafı geçmemektedirler. Bu özellikleri ile de yabancı dil öğrenen için uygundur. Çünkü yabancı dil öğretiminde yazına uzun metinlerle başlamak yanlış olacaktır. Öğrenci dili kullanmada zayıf olduğu gibi kültürel farklılıklar da onun anlamasını zorlaştırmakta ve korkutmaktadır.

“Yabancı dil öğretimi ile ilgili uğraşlar ve tecrübeler öğrencilerin aynı olandan çok kültürel farklılıklara daha büyük ilgi duyduklarını gösteriyor. Yabancı dilde yazılan ve yabancı kültürü içeren metin okurda korku, çekingenlik, dışlanma endişesi yaratacağı gibi merak ve hayranlık da uyandırmaktadır.” (Kudat, 2007, 62)

Kısaca, öğrenende hem korku hem de merak iç içe yer almaktadır. Fabl metinleri ise öğrenen için tanındıktır. Çünkü kişi hiç bir şey okumamış olsa bile fabllar okulda Türkçe ders kitaplarının içinde yer alan metin türlerinden biridir. Öğrenci bu metin türüne çok yabancı değildir ve yabancı dilde yazına böyle bir türle başlamak daha uygun olacaktır. Böylelikle yabancı yazına karşı duyduğu korku bir nebze de olsa azalacaktır. Bunun dışında yazın metninin doğru seçilmesi kadar doğru yöntemin uygulanması da çok önemlidir.

Klasik yöntemde önce metin okunur, bilinmeyen sözcükler açıklanır sonra metin üzerinde konuşulur, ne demek istediği tartışılır. Bu da genellikle öğrenende sıkıntıya yol açmaktadır. Dili de yeteri kadar bilmediğinden konuşmaya katılmamakta ve ilgisi azalmaktadır. Bu nedenle öğrenci merkezli bir yöntem seçmek gerekir. Bu yöntemlerden birisi de eylemsel ve üretimsel yazın öğretim yöntemidir.

Eylemsel ve üretimsel yazın öğretim yönteminin ders işlenişi ile ilgili görüşler 17. yy. dayanmaktadır. Ancak 20. yy.'ın sonunda bir gelişme göstermiştir. Gelişmesinde Comenius, Rousseau, Pestalozzi ve Schleiermacher büyük katkılarda bulunmuştur.

Eylemsel yönelme terimini ilk kullanan Comenius'tur. Comenius'a göre artık elit (belli bir yöndeki) eğitimden vazgeçilmeli ve tüm insanlar tüm duyularıyla her şeyi öğrenme hakkına sahip olmalıdır. Bu bütünsel öğrenme ilkesine daha sonra Rousseau da dayanmakta ve bütünsel eğitim idealinden söz etmektedir. Pestalozzi ise kafa, kalp ve ellerle öğrenme taraftarıdır. (Herse, 2000)

Metinle eylemsel olarak çalışma gelişimleri ise 20. yy.'ın başında Alfred Lichtwark'ın sanat eğitimi hareketi (Kunsterziehungsbewegung) ve yeni yazma didaktiği ile başlamıştır. Sanat eğitimi hareketinin amacı kılışsal sanatsal yetilerin yanı sıra güzel olan için kuramsal anlayışı da geliştirmektir. 60'lı yılların sonunda ise dersin amacı çocukları yaşadıkları topluma dahil eden, kendilerine yetebilecek duruma gelmelerini ve etkin olarak yaşamalarını sağlayan bir ders işlemektir. Buna bağlı olarak 70'li yıllarda yazın dersinde öğrencilerin özerkleşen davranış ve eleştirel okuma alışkanlığı edinmeleri desteklenmiş ve yazının toplumsal işlevi ön plana alınmıştır. 70'li yılların ikinci yarısında ise analitik ders işlenişine ve okumadaki bilişsel anlara karşı gelinmiş ve eylemsel üretimsel yazın öğretim yöntemine git gide daha fazla yer verilmiştir. Üretimsel yönelme kavramı ise 1979'da Günter Waldmann tarafından konu edinilmiş ve yerleştirilmiştir. 80'li yıllarda ise yöntem tamamen yerleşmiştir. (Herse, 2000)

Gerhard Haas ayrıca, eylemsel ve üretimsel yöntemle ders yaparken öncelikle

öğrencinin ve onun edebi okumasının ön planda olması gerektiği görüşünü savunmuştur. Haas, burada öğrenci ile özel yetenekleri ve ihtiyaçları olan özellikle de alışılmış, ussal planlanan ve özünde bilişsel yapılan dersle ilgisi olmayan öğrencileri kastetmektedir. Haas, daha az bilişsel yeteneğe sahip olan öğrencilere kendi etkin ve üretken eylemlerini edebiyatta kullanarak bir şans vermek istemiştir. Metinle heyecanlı ve duygusal (emotional) iletişime girmelerini istemektedir. (Waldmann, 2000, 53)

Öğrenme psikolojisi tarafından tüm duyularla öğrenmenin çok önemli olduğu bilinmektedir. Eylemsel ve üretimsel yazın öğretim yöntemi çok yönlü olarak birçok duyuya hitap etmektedir. Amerikan Audiovisuell Society tarafından yapılan incelemede insanların duyduklarının %20'sini, gördüklerinin %30'sunu anlattıklarının ve söylediklerinin %80'nini ve yaptıklarının ise %90'nını unutmadıkları ortaya çıkmıştır. (Herse, 2000)

Kısaca, bir Çin atasözünde dendiği gibi **duyduğumu unuturum / gördüğümü hatırlarım/ yaptığımı bilirim.** (Haas, 1984, 130)

Eylemsel ve üretimsel yazın öğretim yöntemi de uygulamaya dayalı olduğundan öğrenilen unutulmamaktadır. Eylemsel yöntemli ders, öğretmenle öğrencinin kararlaştırmış olduğu eylemsel üretimlerin ders sürecini belirleyen ve öğrencilerin aklını ve elini uyum içinde birlikte kullanmasını sağlayan bütünlükçü ve öğrenci merkezli bir yöntemdir. (Meyer, 1987, 214) Bu yöntemin amacı öğrencilerin etkin ve keşfederek soru sormalarını sağlamaktır. Bunun için de öğretmenin öğrencilerle oyun yolu ile alıştırma yapması ve kendi başlarına öğrenmelerini sağlaması gerekir. Eylemsel ve üretimsel yazın öğretim yöntemi bu amaca yönelik olarak bir çok farklı alıştırma çeşidini içinde barındırmaktadır. Bunlardan birkaçı metin-resim kolajı, monolog ya da diyalog oluşturma, metinlerin yapısını değiştirme örneğin düz metinden gazete makalesi oluşturma, zıt ya da paralel metin yazma, bir karakterin bakış açısıyla metni tekrar yazma gibi alıştırmalardır. (Studienseminar Koblenz, 2007)

Ancak, bu alıştırmalar yapılırken dikkat edilmesi gereken nokta eylemsel ve üretimsel yöntemle yapılan çalışmaların amaç olmamasıdır. Çünkü bu alıştırma çeşitleri metni iyi anlayabilmek için birer araçtır. (Studienseminar Koblenz, 2007)

Bu çalışmada eylemsel ve üretimsel yazın öğretim yönteminin metin-resim kolaj alıştırmaları kullanılarak fabl metinlerinin incelenmesi üzerinde durulacaktır. Öncelikle kolaj ne demek bunu irdelemek gerekir.

“Kolaj Fr. Değişik malzemeleri özellikle kesilmiş kağıtları tuvale yapıştırma işlemi ve böylece oluşturulmuş yapıt” (Dil Derneği, 1999, 823) demektir.

Kısaca, edebiyatta kolaj, dergi ve gazetelerden kesilmiş ve işlenen metni yorumlamaya göre yapıştırılmış resimlerdir. Bu resimler sayesinde metinde adı geçen kişiler karakterize edilmekte, olayın ve kişilerin durumu açıklanmakta, metnin içeriği anlatılmakta ve önemli olaylar vurgulanmaktadır. (Karşı, 2004, 48)

Ayrıca, metin-resim kolaj alıştırmaları eski yöntemden yeni yönetime geçerken ilk önce uygulanması gereken ve öğrenciler tarafından çok sevilen bir alıştırma türüdür. Çünkü hem zayıf olan öğrenci hem de uğraşmak istemeyen öğrenci tarafından sevilerek yapılmaktadır. Eski yöntemle birkaç öğrenci ile ders yapılırken bu yöntemle ders tüm öğrencilerle yapılmaktadır. Elbette bu yönetime alışkın olmayan öğrencilerden hemen metni iyi bir şekilde yansıtan bir metin-resim kolaj çalışması beklemek yanlış olur. Ancak sürekli susan, metinle kendisi arasına bir mesafe koyan öğrenci, bu yöntemle istese de istemese de metinle çalışmak zorunda kalacak ve anlamaya uğraşacaktır. Bunun dışında kolaj çalışmaları gruplarla yapıldığından öğrenciler arasında iletişimi de sağlamakta, birbirini dinlemesini de öğretmekte, farklı bakış açılarını, yorumları göz önünde bulundurup düşündürmeye de bireyi zorlamaktadır. Metin-resim kolajın önemli avantajları da bulunmaktadır. Örneğin:

Bireysel resim yapma yeteneği önemli değildir.

Nesnelleştirme işlevi vardır ve denemeye, bulmaya imkan tanır.

Grup çalışmaları için uygundur.

Ayrıca bir metnin özet dökümünü oluşturmaya çok uygun bir alıştırma türüdür. (Haas, 1984, 158)

Öğrenci bu alıştırma çeşidini uygulayarak öğrenmektedir. Metin-resim kolaj çalışması ikinci yabancı dil olarak Almanca gören İngilizce Bölümü 4. sınıf öğrencileri ile yapılmıştır.

Öncelikle öğrenciler dört kişilik gruplara ayrılmış ve her gruptan 1 renkli karton, renkli kalemler ve bol resimleri olan dergiler getirmeleri istenmiştir. Yapılan bu ön hazırlığın bile öğrencilerde merak ve ilgi uyandırdığı gözlemlenmiştir. Metin-resim kolaj çalışmasının yapılacağı derste öğrencilere önce kolajın ne olduğu, kolajı nasıl yapacakları ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Kolaj yaparken renkli kalem kullanabilecekleri, metnin söylemek istediğini resimler yolu ile veya çizerek yansıtılmaları gerektiği, hayal güçlerini ve yaratıcılıklarını kullanmaları söylenmiştir. Daha sonra Phädrusun “Kurt ile Kuzu” (Poser, 1975, 13, Der Wolf und das Lamm) adlı fabl dağıtılmış ve öğrencilerden dikkatlice okumaları istenmiştir. Öğrencilere, metinle ilgili gerekli sözcüklerin açıklaması yapılmış ve metin üzerinde başka hiçbir çalışma yapılmadan metin-resim kolaj çalışması yapmaları istenmiştir. Yapılan gözlemlere göre öğrenciler ilk önce kendi aralarında metni tartışmışlar ve metnin ne demek istediğini ortaya çıkarmaya çalışmışlardır. Daha sonra ise metni resimlemek için kurdu ve kuzuyu yansıtabilecek fotoğrafları dergilerden seçmişlerdir.

İşin en ilginç yanı ise öğrencilerin, farklı güç dengelerini böylelikle kolayca ortaya çıkartmış ve yansıtmış olmalarıdır. Örneğin kadın-erkek, güçlü devlet-güçsüz devlet, zengin-fakir gibi. İkinci yabancı dil olarak Almanca gören İngilizce 4. sınıf öğrencileri bu yöntemle günün politik gelişmelerini de göz önünde bulundurmışlardır. Örneğin bir grup öğrenci güçlüyü Bush ile güçsüzü ise ezilen zayıf ıraklı bir erkek ile yansıtmıştır. Kolajın bir tarafında Amerika’yı bir diğer tarafında ise Irak’ı konu edinmişler ve ortasına da Petrol yazarak iki ülke arasına sınır koymuşlardır. Ayrıca Bush’un resminin yanına vahşi açgözlülük yazmışlar ve amerikan şapkası takmış olan bir adamın doğulu bir adamı sulayarak beslemesini bir karikatür ile

yansıtmışlardır. Karikatürün yanına da para resmi yapıştırarak güçlü sözcüğünü eklemişlerdir. Bu resimle aynı zamanda Amerika'nın kendi tarafına çektiklerini beslediğini ve bunların gözünü boyayarak kötülük yaptıklarını yansıtmışlardır. Hemen yanına ise büyük bir asker resmi koyarak Amerikan askerini acımasızlıkla özdeşleştirmişlerdir. Kısaca Amerika Irak'ta ölüm saçmaktadır. Daha önce belirtildiği gibi, kolaj çalışmasının ortasına petrol yazarak Amerika'nın asıl amacını açıkça ortaya koymaya çalışmışlardır. Kolajın Irak tarafında

ise, birinin boğazına bıçak dayayan bir fotoğraf yapıştırmışlar ve zavallı insanlar diye yazmışlardır. En son olarak ise birkaç insanın bulunduğu bir çöl fotoğrafı yapıştırmışlar ve yanına ölüm sözcüğünü eklemişlerdir. Kısaca, Amerika'nın amacı Irak'ı diktatörlükten kurtarmak değil, böyle göstererek Petrol'e yönelik olan asıl amacını gizlemeye çalışmaktır. Belki orijinal fabl metninden çok bağımsız bir çalışma yapmışlar, ancak orada da güçlü kendince bir neden göstererek, bahaneler yaratarak kuzuya istediğini yapmaktadır.

Metin – resim kolaj çalışmasının bir olanağı da budur. Resimlerken öğrenciler aynı zamanda önemli sözcükleri, cümleleri, paragrafları ekleyebilmekte ve böylelikle metinle bağlantıyı güçlendirebilmektedirler. Çünkü resimlerin altına yazılan ve karakteri yansıtan sözcükler ve cümleler bile metne yönelik güdüleyen bir işlev taşımaktadır (Haas, 1984, 159). Öğrenciler kolajlarında Bush'u kurtla Irak halkını da kuzuyla özdeşleştirmişlerdir. Bunun dışında yaptıkları kolaja bir metin yazarak yorumlamışlardır. Bu yorumda Amerika'nın

güçlü bir devlet olduğunu vurgulamışlardır. Amerika'nın Irak'a artık bomba atmayacağını bir söylenti olduğunu, bunun doğru olmadığını, Amerika ile Irak arasında bir savaş olduğunu gözler önüne sermişlerdir. Bu savaşın nedenlerini ise petrol, para ve açgözlülük olarak tanımlamışlardır. Özellikle Irak'ta petrolün olduğunu ve Bush'un da buna sahip olmak istediğini yazmışlardır. Irak halkının ise suçsuz ve mağdur olduğunu ve şimdi çok fakir olduklarını, dış ülkelerden birisinin Irak'a gittiği takdirde savaşın izlerini göreceğini

belirtmişlerdir. İngilizce 4. sınıf öğrencilerinin haftada sadece 4 saat ikinci yabancı dil olarak Almanca gördükleri düşünülürse, yaptıkları metin- resim kolaj çalışmasının hedefine ulaştığı, 'Kurt ile Kuzu' fabl metnini anladıkları, doğru yorumladıkları ortaya çıkmakta ve yöntemin başarısını göstermektedir.

Bir başka metin kolaj çalışmasında ise zenginlinin şaşalı yaşamını, her şeyi yiyip içmesini fakirin ise açlıktan kıvrandığını ve zenginlinin buna aldırmadığını yansıtmışlardır. Kolajın bir tarafında çikolata, havuz başında keyifle meyve suyu, et dolu bir tabak yemeği vs. yiyen birini yansıtmışken, karşı tarafına ekme resmi ile bir Afrikalı kadın resmini yapıştırmışlardır. İyi

giyimli bir kadın resminin yanına ise üzerinde sadece bir fanila olan bir erkek resmini yapıştırıp erkeğin "Beni niye sevmiyorsun?" sorusuna kadının "Sen fakirsin" cevabını vermişlerdir. Kolajın bir başka tarafında ise tahtta oturmuş kitap okuyan bir kadın resmini yapıştırarak onun ağzından "Ağlama, sen fakirsin, fakir doğdun, fakir öleceksin" cümlesini yazmışlardır. Kadının karşısına ise ağlayan bir kraliçe resmini yapıştırmışlar ve birincilik bandının üzerine "açım" kelimesini yazmışlardır. Ağlayan kraliçe ise "Fakir olmak tek suçum" demektedir. Kısaca, burada zengin fakir ikilemini aktarmışlar ve gücün zenginlerin tarafında olduğunu belirtmişlerdir.

Bu öğrenciler yaptıkları metin-resim kolaj çalışmasını yazdıkları bir metinle anlatırken zengin ile fakiri kıyasladıklarını, zenginlerin fakirleri horgördüğünü, bazı fakir insanların ekmeğe bile muhtaç olurken, zenginlerin çikolata ve leziz yemekler yediklerini

belirtmişlerdir. Fakirlerin pahalı kıyafetler giyemeyeceğini, alışveriş yapamadıklarını, hayatlarının çok zor olduğunu, ancak zenginlerin lüks içinde yaşadığını, dış görünüşlerine dikkat ettiklerini belirtmişlerdir. Neden bu konuyu seçtiklerine ilişkin ise fabl'da

kurdun kuzuyu ezdiğini, öldürdüğünü, kendi anlatılarında ise zenginlerin fakirleri ezdiğini, yok ettiğini belirtmekte ve tüm insanların eşit doğduklarını, ancak eşit yaşamadıklarını vurgulamışlardır. Burada da görüldüğü gibi öğrenciler fabl metnini güncel yaşama uyarlamış ve güncel yaşamın gerektirdiği konuşmayı ve yorumu getirmişlerdir. Aynı fabl ile ilgili olarak yapılan kadın-erkek ilişkisine ve güçlü-güçsüz ilişkisine yönelik kolajlarda ise öğrenciler yaptıkları kolaj çalışmasının yanı sıra fabl metnine hem paralel metin oluşturmuşlardır hem de bunu tiyatro metnine/dialog metnine dönüştürmüşlerdir. Böylelikle bu çalışmalarda eylemsel ve üretimsel yazın öğretim yönteminin üç alıştırma türü de uygulanmış olmaktadır. 1. Metin-resim Kolajı, 2- Paralel metin yazma, 3- Dialog yazma. Aslında bu çalışmalar ile öğrenciler aynı zamanda yazın türleri arasındaki farkı da kavramaktadırlar. Görüldüğü gibi eylemsel ve üretimsel yazın öğretim yöntemi öğrencileri birçok yeni denemelere yöneltmektedir.

Almanca 3.sınıf öğrencilerinin 'Kısa Anlatı Türleri' dersinde de bu yöntem uygulanmıştır. Bu dersin amacı öğrenciye masal, söylence, fabl gibi kısa anlatı türlerini tanıtmak, onların özelliklerini öğretmek ve türleri birbirinden ayırt etmesini öğretmektir.

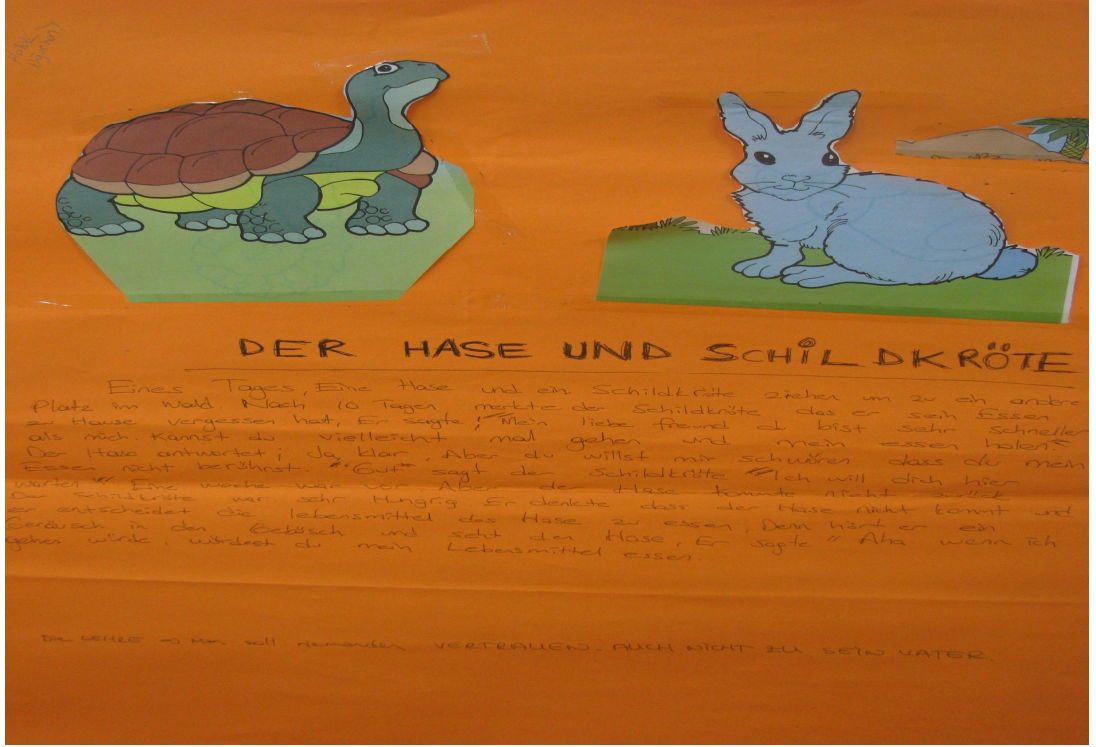
Bu amaca yönelik öğrencilere önce fabl yazın türü tanıtılmış özellikleri ortaya çıkartılmış ve onu masal, söylence, menkıbe gibi türlerden, özellikle hayvan masallarından ayıran özellikleri belirtilmiştir. Örnek metin

işlenmiş, metin üzerinde fabl özellikleri saptanmış ve en son olarak da metin-resim kolaj çalışması yapılmıştır. Ancak bu sefer öğrencilerden fabl özelliklerini kullanarak yeni fabl metni yazmaları istenmiştir. Çünkü burada amaç metni anlamının dışında özellikleri öğretmektir.

Bu doğrultuda öğrencilerden ilginç eserler ortaya çıkmıştır. Kimisi metin-resim kolajını tamamen kendi çizmiş, kimisi dergilerden resimler yapıştırılmış ve cümlelerini yazmıştır. Bu çalışmalarda aslan ile ceylan, yılan, kurt ile kuzu, kedi ile karga, zürafa ile karınca, tavşan ile kaplumbağa gibi fabl hikayeleri ortaya çıkmıştır.

Örneğin "Tavşan ile Kaplumbağa" fablında olduğu gibi. "Bir gün bir tavşanla kaplumbağa ormanın başka bir bölgesine gitmek isterler. Kaplumbağa 10 gün sonra yemeğini yanına almadığını hatırlar ve tavşana 'sevgili arkadaşım, sen benden çok daha hızlısın. Benim için gidip yemeğimi getirir misin' der. Tavşan 'tabii ki' der 'ama benim yemeğimi yemeyeceğine dair yemin etmelisin'. Kaplumbağa 'tamam' der 'seni burada bekleyeceğim'. Aradan bir hafta geçmesine rağmen tavşan dönmez. Kaplumbağa çok acıkır. Tavşanın geri gelmeyeceğini düşünür ve tavşanın yemeğini yemeye karar verir. O sırada çalılıkların arasından bir ses duyar ve tavşanı görür. Tavşan 'eğer gitseydim yemeğimi yiyecektin' der.

Öğreti: İnsan kimseye güvenmemeli."

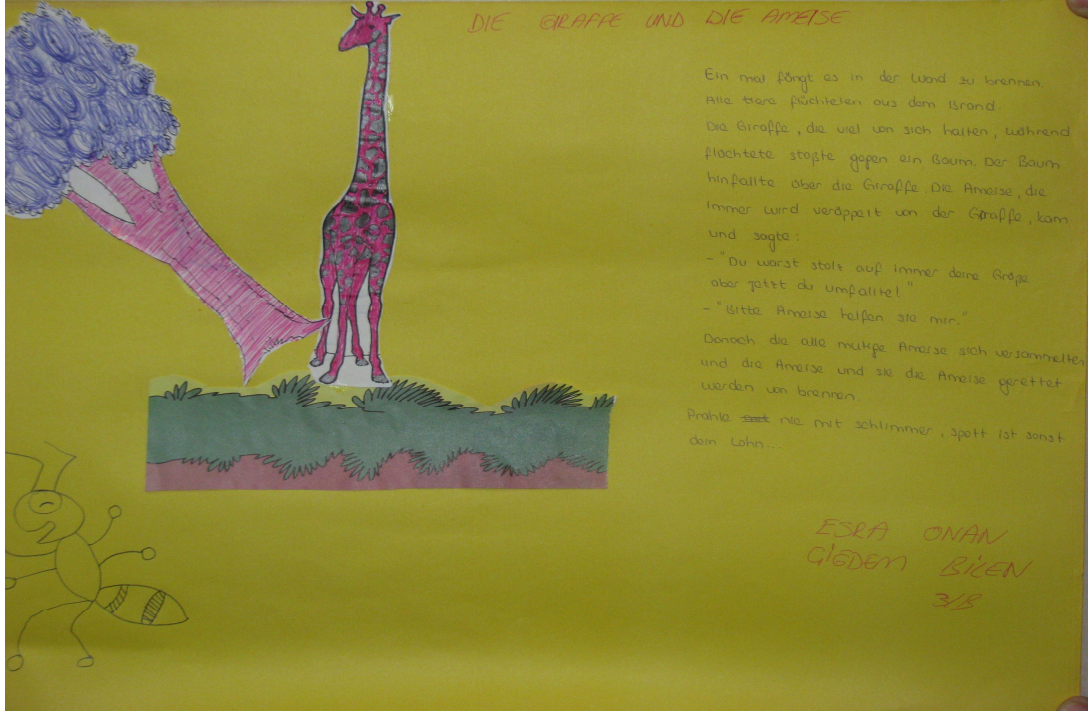

Görüldüğü gibi öğrenciler fabl özelliklerini kullanarak yeni bir fabl metni oluşturmaya çalışmışlardır. Fablın bir özelliği olan zıtlığı, burada ‘hızlı ve yavaş’ı kullanmışlardır. Anlatının sonuna da bir öğreti eklemiştir. Ayrıca, anlatıyı tek bir paragrafta oluşturmuşlar ve günlük dili uygun bir şekilde kullanmışlardır. Diğer bir örnek ise öğrenciler tarafından yazılan ‘Zürafa ile Karınca’ fablıdır.

“Bir gün ormanda yangın çıkar. Bütün hayvanlar kaçar. Kendini çok beğenen Zürafa

ise kaçarken bir ağaca çarpar. Ağaç zürafanın üzerine devrilir. Karınca gelir ve ‘sen her zaman büyük olmakla övünürdün, ama şimdi düştün’ der. Zürafa ‘Lütfen karınca bana yardım et’ der. Bunun üzerine bütün karıncalar toplanır ve zürafayı yanmaktan kurtarırlar.

Hiçbir zaman üstünlüğüne övünme, yoksa alaya alınmak ödülün olur.”

Öğrencilerin oluşturduğu bu fabl metninde de görüldüğü gibi 'büyük-küçük', 'güçlü-güçsüz' zıtlıkları kullanılmış ve bir öğreti verilmeye çalışılmıştır. İnsan hiçbir zaman üstün tarafı ile övünmemelidir. Bir gün gelir önemsemediğin, küçümsediğin kişilerin yardımına muhtaç olursun.

Ayrıca şunu da belirtmek gerekir, öğrenciler burada metin-resim kolaj çalışması ile birlikte 'Kurt ile Kuzu' fablına uygun paralel metinler yazmışlardır. Bundan da görülüyor ki, fabl metinleri paralel metin yazmak için çok uygun bir türdür.

Fabl metinlerine paralel metin yazdırmayı fabl türünü öğretirken ilk önce Robert Ulshüger denemiştir. Amacı da asıl fabl metninin anlaşılmasını sağlamaktır. O fabl metnini insan figürüne çevirttirerek yazdırmış ve bu şekilde doğru yorumlandığını görmüştür. (Haas, 1984, s.170)

Kısaca, öğrenciler üzerinde uygulanan çalışmada eylemsel ve üretimsel yazın öğretim yönteminin hem metin-resim kolaj hem de paralel metin yazma alıştırmaları kullanılmıştır.

Ayrıca kısa anlatı türleri dersinde diğer yazın türleri öğretilirken de eylemsel ve üretimsel yazın öğretim yönteminin çeşitli alıştırmalar türlerinden yararlanılmıştır. Örneğin masal türü işlendiğinde "Pamuk Prenses" metni okunarak üvey annenin ağzından olayın anlatılması istenmiştir.

Şimdilerde çocuklara yönelik bu tarz hazırlanmış masal kitapları da bulunmaktadır. Örneğin Pamuk Prenses'i anlatan kitabın bir yüzü pamuk prensesin ağzından, diğer yüzü ise kraliçenin ağzından anlatılmaktadır. Buna bir başka örnekte 'Küçük Deniz Kızı Ariel'dir. Kısaca, bu tarz kitaplarda hem iyi hem de kötü kahramanlar dile getirilmektedir. (Sakacı, 2004, Benim Hikayem-Pamuk Prenses/Kraliçe, Sakacı, 2004, Bir de Beni Dinle-Küçük Denizkızı Ariel/Ursula,

Burada Ç.Ü. Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı'nın hazırlık sınıflarında yapılan bir alıştırmaya da değinmek yerinde olacaktır. Şu anda 4. sınıf olan hazırlık öğrencilerine hazırlık sınıfının ikinci döneminin sonlarına doğru Almanca bir gazete kupürü verilmiştir. Öğrenciler gruplara bölündükten sonra bunu

tiyatro metnine dönüştürmeleri istenmiştir. Her grup kendi tiyatro metnini yazmış, böylelikle düz metni diyaloga çevirmiş ve metin türleri arasındaki farkı görmüşlerdir. Öğretim elemanı tarafından daha sonra yazdıkları tiyatro metinlerinin yanlışları düzeltilmiş ve açıklamalar yapılmıştır. İkinci aşama olarak öğrencilerden bunu sınıf içinde sergilemeleri istenmiştir. Her öğrenci grubu kendi metnine uygun olarak sahne dekorunu, kostümünü oluşturmaya çalışmış ve canla başla oyunlarını hazırlamışlardır. Uygulamanın sonunda öğrenciler o kadar güzel bir şekilde oynamışlardır ki yaptıkları tüm bölüm öğrencilerine sergilenmiştir.

Eylemsel ve üretimsel yöntemin alıştırmaya çeşitleriyle yapılan bu alıştırmalar öğrencilerde büyük keyif uyandırmıştır. Gruplarla zaman zaman yapılan bu çalışmalar yavaş da olsa öğrenci profilini de değiştirmektedir. Örneğin yukarıda belirtilen gruptaki öğrenciler kendi başlarına fakir bir köy ilköğretim okulunda kütüphane kurmuşlardır.

Sonuç olarak eylemsel ve üretimsel yazın öğretimi yöntemiyle yapılan paralel, zıt metin yazma, gazete makalesi oluşturma gibi alıştırmalar öğrencilerin okumaya, öğrenmeye yönelik isteğini ve merakını artırmaktadır. Özellikle de yabancı dilde konuşmaya, yanlış yapmaya karşı korkuları azaltılmaktadır. Ayrıca bu alıştırmalar anlamayı pekiştirmekte, öğrenciyi yazına yaklaştırmakta ve yazını anlamama korkusunu aza indirmektedir.

Eylemsel ve üretimsel yazın öğretimi yöntemi çok kolay uygulanabilen bir yöntemdir. Yöntemi uygulayabilmek için teknolojik donanım gibi paraya dayalı materyaller gerekmemektedir. Kolayca bulunabilen materyallerle yöntem uygulanabilmektedir. Bunun için öğretmenin sadece biraz caba harcaması ve ön hazırlıkta bulunması yeterlidir.

KAYNAKÇA

- Brockhaus-Redaktion** (1995), *Der Literatur* Brockhaus, Mannheim: F.A. Brockhaus
- Nayhauss**, Hans-Christoph (200), *Literatur beim Erlernen von Fremdsprachen? Gegenwartsliteratur als Ergänzung der Landeskunde zur Erkenntnis von Mentalität.* www.orbis-linguarium.net/2002/20-02/nayhauss.html'de adresinden 02.11.2007 tarihinde alınmıştır.
- Dil Derneği**, (1999) *Türkçe Sözlük*, Ankara: Kurtuluş Basımevi
- Haas**, Gerhard (1984), *Handlungs- und produktionsorientierter Literaturunterricht in der Sekundarstufe I. (Deutschunterricht konkret)*, Hannover: Schroedel-Schulbuchverlag
- Herse**, Jenny (2000), *Handlungs- und produktionsorientierterunterricht*, www.Hausarbeiten.de adresinden 08.11.2007 tarihinde alınmıştır.
- Karşı**, Yasemin (2004), *Eylemsel ve Üretimsel Yazın Öğretim Yöntemi ve Sözkonusu Yöntemin „Kısa Öykü İncelemesi ve Öğretimi“ Dersinde Uygulanması.* Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi
- Kudat**, Celal (2007), *Yabancı Dil Öğretiminde Yazınsal Metin Kullanımı, Yabancı Dil Eğitimi Bölümlerinde Edebiyat Öğretimi*, Ankara: Anı Yayıncılık
- Meyer**, Hilbert (1987), *Unterrichtsmethoden Band 1.*, Frankfurt/Main: Scriptor Verlag
- Poser**, Therese (1985), *Arbeitstexte für den Unterricht. Fabeln.* Stuttgart: Phillip Reclam
- Sakacı**, Sibel (çev.) (2004), *Benim Hikayem-Pamuk Prenses/Kraliçe*, İstanbul: Doğan ve Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık
- Sakacı**, Sibel (çev.) (2004), *Bir de Beni Dinle-Küçük Denizkızı Ariel/Ursula*, İstanbul: Doğan ve Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık
- Studienseminar Koblenz**, (2007), *Handlungs- und produktionsorientierter Literaturunterricht.* [http://www.Studienseminar-koblenz.de/.../07%20Handlungs-%20und %20produktionsorientierter %20Literaturunterricht. Pdf](http://www.Studienseminar-koblenz.de/.../07%20Handlungs-%20und%20produktionsorientierter%20Literaturunterricht.Pdf) adresinden 08.11.2007 tarihinde alınmıştır.
- Waldmann**, Günter (2000), *Produktiver Umgang mit Literatur im Unterricht: Grundriss einer produktiven Hermeneutik; Theorie - Didaktik - Verfahren - Modelle*, Baltmannsweiler: Schneider Verlag
- Yıldırım**, Munise (2001): *Türk ve Alman Yazınında Belli Yazın Türlerinin Sözlük Maddeleri Bağlamında Karşılaştırmalı olarak İrdelenmesi.* Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.